هۆكارەكانى دابەزينى قورئانى پيرۆز

م/ شێرزاد عبدالقادر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين ٠

قورئانی پیرۆز دابەزیوە بۆ ئەوەی ڕێنمایی مرۆڤایەتی بكات بۆ ڕێگای ڕاست، وە بنەماكانی ژیانی ڕاستەقینەیان بۆ دابرێژێ جا زۆربەی ئایەتەكانی قورئان لە سەرەتاوە بۆ ئەم مەبەستانە دابەزیووە، واتە بە بێ ئەوەی هۆكارێكی هەبێ بۆ دابەزینەكە جگە لەو مەبەستە گشتیانە نەبێت[1]:

بەڵام هاوەڵان ﵃ لە ژیاندا لەگەڵ پێغەمبەردا ﷺ چەندەها ڕووداو دەهاتە ڕێگایان وە جاری وا هەیە ڕووداوێكی

---

(١) زۆربەی ئایەتەكانی قورئان نمونەن لەسەر ئەم جۆرە یەكێك لەو نمونە زۆرانەش ووتەی خودایە: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آَتَانَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ [التوبة: ٧٥] .

واتە: هەیە لە دووڕووەكان پەیمان دەدات بە خودا ئەگەر خودا ماڵی پێ ببەخشێت ئەوا چاكەی لێ دەكاتو دەبێت لە یەكێك لە پیاو چاكان، بەڵام كاتێك ماڵی پێ دەبەخشێت بە پێچەوانەوە دەردەچێت.

جا ئەم ئایەتە مەبەست پێی باس كردنی ڕەوشتی هەندێك لە دووڕووەكانە بە بێ ئەوەی هۆكاری تایبەت هەبێت بۆ دابەزینەكەی بەڵام بەداخەوە وا باوە لای چینێك لە موفەسیرەكان وە لای زۆرێك لە ووتار خوێنەكان ئەم ئایەتە دابەزیووە بە هۆی پەیمانی هاوەڵی بەڕێز (ثعلبة)ی كوڕی(حاطب) ﵁ كە گوایە پەیمانەكەی نەبردۆتە سەر بەرامبەر خودا لە چیرۆكێكی درێژدا لە ڕاستیدا ئەم چیرۆكە بە هیچ شێوازێك (صحيح) نیە بەڵكو زۆر لاوازو (منكر)ە هەروەكو زانایانی فەرموودە ئاماژەیان پێ كردووە وەكو پیشەوایان (العراقي وابن حجر والألباني) (ڕەحمەتی خوایان لێ بێت)٠ بڕوانە: (السلسلة الضعيفة: ١٦٠٧).

تایبــەت ڕوودەدات لــە نێوانیانــدا کــە پێویستی بـە ڕوونکردنـەوەی شـەریعەتی پـیرۆزە یـان ئـەوەتا شـتێکیان لێ تێکـەڵ دەبێـت پرسـیاری پێغەمبــەری ﷺ لــە بارەیەوە دەکەن قورئانیش دادەبەزێت لە پێناو ئەو ڕووداوە تایبەتـە وە یـان لەبـەر ئــەو پرسـیارە ئەمــەش پێــی دەوترێــت هۆکارەکانی دابەزین(أسباب النزول).

مانای هۆکاری دابەزین:

هۆکــاری دابــەزین ئەوەیــە کــە ئایــەتی قورئـان لەسـەری دابـەزیوە، وە بـە هـۆی ئەوەوە بە جۆرێك ئایەتەکە لەسـەر ئـەو باسـە یـان ئـەو شـتە ئـەدوێ، وە یـان حوکمە شـەرعیەکەی ڕوون دەکاتـەوە لـە کاتی ڕوودانی ئەو شتە.

کەوابوو ڕووداوێك ڕوودەدات لەسـەردەمی پێغەمبــەر ﷺ وەیــان پرســیارێك لــە پێغەمبەر ﷺ دەکرێت قورئانی پیرۆزیش دادەبەزێت بۆ ڕوون کردنەوەی هەرشتێك هــەبێت کــە پەیوەنــدی بــەو ڕووداوەوە هــەبێت، وە یـان بـۆ وەڵام دانـەوەی ئـەو پرسیارە.

نمونەی ڕووداویش وەك (ابن عباس) رضي الله عنهما سەبارەت بە ووتەی خودا:

﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

[الشعراء: ٢١٤].

واتــە: ئــەی پێغەمبــەر ﷺ کــەس وکـارو خزمـە نزیکـەکانت ئاگـادار بکـەرەوە لـە ئایین وڕاستی، وە بیان ترسێنە لە سـزای خودا.

دەفــەرمێت: پێغەمبــەر ﷺ دەرچــووە دەرەوە تـاوەکو سـەرکەوتە سـەر کێـوی (صــفا) پاشـان هـاواری کـرد بـۆ ئـەوەی خەڵکی کۆ ببنەوە لێی، جا کاتێك خەڵکی کۆبوونـەوە ئـەویش فـەرمووی: ئایـا چـی دەڵێن ئەگەر من ئاگادارتـانم کـردەوە کـە سوپایەك هێرش دەکاتە سـەرتان بڕواتـان پێم دەکرد؟ ئـەوانیش لەوەڵامـدا ووتیـان: هیچ درۆمان لێت نەبینیووە، پێغەمبەریش ﷺ فەرمووی: ئـەوا مـن ئاگادارکـەرەوەو ترسێنەری ئێوەم لە سزایەکی خـوایی کـە لە پێشتانەوەیە، لـەو کاتـەدا (ابو لهــب) ووتــی: فەوتانـدن بـۆ تـۆ تـەنها بـۆ ئەمـە ئێمـەت کۆکردۆتـەوە؟ پاشـان هەسـتاو ڕۆی، خوای گەورەیش سـورەتی (المسد)ی دابەزاند، واتە:

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ....﴾[2].

نمونەی پرسیاریش وەکو ئەوەی کە ڕووی دا لە لایەن(خولة)ی کچی(ثعلبة) کاتێك کە پیاوەکەی (أوس بن صامت)رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ (ظهار)[3]ی ئەنجامدا بەرامبەر(خولة)ی خێزانی جا خەولە هات بۆ لای پێغەمبەر ﷺ بۆ سکاڵا کردن لە پیاوەکەی و گەڕان بە دوای چارەسەر، خوای گەورەیش لەبارەی پرسیارەکانی خەولەوە چەند ئایەتە یەکەمەکانی سورەتی(المجادِلة)ی دابەزاند کە تێیاندا حوکمی شەرعی(ظهار)ی ڕوون کردەوە[4].

شێوازی دەربڕینی هۆکاری دابەزین:

هۆکاری دابەزین بە چەند شێوەو شێوازێك دەردەبڕێ:

جاری وا هەیە شێوازەکە بە هیچ شێوازێك غەیری هۆکارەکە ئیحتیمال ناکات، وە جاری وایش هەیە بۆی هەیە ئاماژە بێت بۆ هۆکارەکە وە بۆی هەیە مەبەست پێی ئەوە بێت ئەم مانایە دەچێتە ژێر مانای ئایەتەکەوە، وە مەبەستە لە کۆی گشتی ماناکانی ئایەتەکەیە.

جا شێوازی دەربڕینەکە تەنها هۆکاری دابەزاندنەکە ئیحتیمال دەکات ئەگەر ڕاوییەکە ووتی: هۆکاری دابەزینەکە ئەم شتەیە یان ئەوەتا پیتی فائی هۆکاری هێنایەوە (فاء السببية) کە چۆتە سەر بابەتێکی دابەزین لە دوای ڕووداوێکە یان پرسیارێك، هەروەك ووتی: (حدث كذا فنزل كذا) وەیان (سُئل رسول الله ﷺ عن كذا فنزلت الآية....).

بەم شێوازی دەربڕینە کە ئیحتیمالی هۆکارەکە دەکات وە ئەو مانایەی ئایەتەکە دەیگرێتەوە ئەگەر ووترا:" ئایەتەکە دابەزیوە لە بارەی ئەو شتەوە" لەم بارەیەوە پێشەوا (ابن تيمية) (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەفەرمێت: (ووتەی زانایان: ئەم ئایەتە دابەزیوە لەبارەی ئەو شتەوە جاری وا هەیە مەبەست پێی هۆکاری دابەزینەکەیە وە جاری وا هەیە مەبەست پێی ئەوەیە ئەم مانایە دەچێتە ژێر ماناکانی ئایەتەکەوە

---

(٢) (صحيح البخاري: ٤٤٩٢، وصحيح مسلم: ٣٥٥) ٠

(٣) (ظهار) بریتی‌یە لەوەی کە پیاو بە خێزانەکەی بڵێ: تۆ بۆ من وەکو پشتی دایکم وای، وەیان هەر ووشەیەك کە شوبهاندنی خێزانەکەی خۆی تێدا بێت بە مەحرەمەکانی خۆی٠

(٤) (أخرجه أبو داود: ٢٢١٤، والنسائي: ٣٤٦٠، وابن ماجة: ١٨٨، وصححه الألباني في إرواء الغليل: ٢٠٨٧) ٠

ئەگەر هۆكاری دابەزینی ئایەتەكەیش نەبێت).

هەروەها پێشەوا (زركشي) (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەفەرمێت: زاندراوە لە كرداری هاوەڵانو شوێنكەوتەكانیان ﵃كە ئەگەر یەكێكیان ووتی: ئایەتەكە دابەزیوە لە بارەی ئەم شتەوە ئەوا مەبەست پێی ئەوەیكە ئایەتەكە ئەم حوكمە لەخۆ دەگرێت نەوەك ئەم ماناو حوكمە هۆكارە بۆ دابەزینەكە جا ئەم ووتەیە لە ڕەگەزی كردنی ئایەتەكەیە وەكو بەڵگەیەك بۆ سەر حوكمەكەی نەوەك مەبەست گێڕانەوەی هۆكارەكەیە كە ڕووی دابێت.

سوودەكانی زانینی هۆیەكانی دابەزینی ئایەتەكان:

یەكەم: زانینی حیكمەتی خودا سەبارەت بەو حوكمانەی كە دایڕشتووە بەهۆی ئەو هۆكارەوە، ئەمەش سودی هەیە بۆ موسڵمانو نا موسڵمان، موسڵمان بەم شتە باوەڕی زیاتر دەبێت، وە زۆرتر هەوڵ دەدات لەسەر جێ بەجێ كردنی فەرمانەكانی قورئانی پیرۆز، لەبەر ئەوەی كە بۆی دەركەوتووە لەو بەرژەوەندی و چاكەكاریانەی كە پەیوەستە بەو حوكمەوەو كە لە پێناوی ئەم بەرژەوەندیانەش ئەم حوكمە دابەزیوە.

ناموسڵمانیش ئەم حیكمەتو بەرژەوەندیانە هانی دەدات بۆ ئەوەی كە بڕوای بەوە هەبێت كە ئەم شەریعەتە پیرۆزە بنیات نراوە لەسەر بەرژەوەندییەكانی مرۆڤایەتی نەك لەسەر چەوساندنەوە.

دووەم: ڕوونكردنەوەی ئەوەی كە قورئان لە لایەن خوداوە دابەزیووە، چونكە جاری وا هەیە پێغەمبەر ﷺ پرسیاری لێ دەكرێت سەبارەت بە شتێك ئەویش جاری وا هەیە ڕادەوەستێ لەوەڵامدانەوە، وەیان ڕووداوی حازری سەردەمی لێ نادیار دەبێت، لە هەردوو حاڵەتیشدا قورئان دادەبەزێ بۆ ڕوونكردنەوەو ئاشكرا كردن.

سێیەم: ڕوونكردنەوەی ئەوەی كە خوای گەورە زۆر چاودێری پێغەمبەرەكەی ﷺ دەكات لە بەرگری كردن لێی.

چوارەم: ڕوونكردنەوەی ئەوەی كە خوای گەورە چاودێری موسڵمانان دەكات لە لادانی ناخۆشیەكانیان.

پێنجەم: تێگەیشتنی ئایەتەکە لەسەر ڕوویەکی ڕاستو دروست، لە ڕاستیدا ئەم سوودە لە هەموویان گرنگترو مەبەست ترە، ئیمامی(الواحدي) (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەفەرمێت: (ناتوانرێت تەفسیری ئایەت بکرێت بە بێ وەستان لەسەر چیرۆکەکەیو هۆی دابەزینەکەی)٠

پێشەوا (ابن دقيق العيد) یش(ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەفەرمێت: (هۆکاری دابەزین ڕێگایەکی بەهێزە بۆ تێگەیشتنی ماناکانی قورئان)٠

هەروەها پێشەوا(ابن تيمية) (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەفەرمێت: زانینی هۆکاری دابەزین یارمەتیدەرە لەسەر تێگەیشتنی ئایەتەکە، چونکە زانین بە هۆکار زانین بە ئەنجام دەبەخشێت، بۆ نمونە خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا﴾ [البقرة: ١٥٨][٥].

جا ڕوواڵەتی ووتەی خودا(فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ) ئەوە دەگەیەنێ کە(سەعی) کردن لە نێوان(صفا)و(مروة) واجب نییە لەبەر ئەوە فەرموویەتی: (فَلَا جُنَاحَ) واتە: هیچ تاوانێکی لەسەر نییە، بەڵام بە گەڕانەوە بۆ هۆکاری دابەزین ئەوا مانایەکی دروستو جیاوازترمان بۆ دەردەکەوێت:

لە (صحيح البخاري)[٦] دا هاتووە لە(عاصم)ی کوڕی(سلمان) کە فەرموویەتی: پرسیارم کرد لە(انس)ی کوڕی(مالك) ﵁ سەبارەت بە(صفا)و (مروة) ئەویش فەرمووی: ئێمە گومانمان وابوو کە لە کرداری نەفامێتین، جا کاتێك ئیسلام هات ئەنجامامان نەدا، هەر بۆیەش خوای گەورە فەرمووی:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا﴾ [البقرة: ١٥٨].

---

(٥) خوای گەورە ئاگادارمان دەکاتەوە کە (صفا) و(مروة) لە نیشانە ئاشکراکانی ئایینەکەیەتی، جا هەر کەسێك هەستا بە حەج کردن یان عومرە کردن ئەوا هیچ تاوانێکی لەسەر نییە کە (سەعی) بکات لە نێوان (صفا) و(مروة)، چونکە ئەم کارەی لەبەر جێبەجێ کردنی حەج وعومرەکەیەتی، وەتاوانی لەسەر نییە لەوەی کە بێ باوەڕان لەوە پێش (سەعی) یان دەکرد لە نێوانیاندا لەبەر خاتری دوو بت کە هەبوون لەسەر (صفا) و(مروة)٠

(٦) (صحيح البخاري: ٤٢٢٦) ٠

جـا بـه زانینـی هۆكـاری دابـەزینی ئـەم ئایەتـە ئـەوەمان بـۆ دەردەكـەوێت كـە مەبەست بە نەفی كردنی گوناه مەبەست پێـی ڕوونكردنـەوەی ئەصـلی حـوكمی سەعی كردن نییە، بەڵكو مەبەست لادانی خو بەدور خستنو گومانی موسڵمانانە بـە خـۆ دوور خـستنیانە لـەو سـەعیە كاتێـك وایـان دەزانـی كـە ئەمـە لـە كـرداری نەفامێتییە، بەڵام ئەصڵی حوكمی سەعی كردن ئەوا ڕوون بۆتەوە بە ووتەی خـودا: ﴿مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ [البقرة: ١٥٨].

* العبرة بعموم اللفظ لا بخصوص السبب

ئەگـەر هـاتوو ئایـەتێك دابـەزی لەبـەر هۆكارێكی تایبەت، بەڵام لەفزو ووشەكانی ئایەتەكە بە شێوازێكی گشتی بوو، واتـە: هـەم ووشـەكان هۆكـارە تایبەتەكـەی دەگرتـەوە، وە هـەم شـتی دیكەیـشی دەگرتەوە ئەوا حـوكمی ئایەتەكـە گشتی دەبێـت، واتـە: ئـەو حوكمـەی لـە لـەفزو ووشـە گشتییەكانـەوە وەردەگیرێـت لـە وێنـەو حـوكمی هۆكـارە تایبەتەكـە تـێ دەپـەڕێت بـۆ هاوشـێوەی ئـەو حوكمـە تایبەتـە، ئەمـەش مانـای یاسـای سـەرەوەیە: (العـبرة بعمـوم اللفـظ لا بخصوص السبب).

وە ئەمەش بۆچونی زۆرینـەی زانایانـە لـە شارەزایانی زانستی(أصـول الفقـه)، وە جگە لەوانیش.

لە ڕاستیدا ئەم بنەمایە زۆر بەسوودە، بـە ڕەچـاو كردنـی بەنـدە خێرێكـی زۆرو زانـستێكی فراوانـی بەدەسـت دەكـەوێت، وە بـە پـشت گـوێ خـستنیو ڕەچـاو نـەكردنی زانـستێكی زۆری لەدەسـت دەچـێت، وە دەكەوێتـە هەڵـەو تێكـەڵ بوونێكی زۆرەوە.

جا هەركاتێك ڕەچاوی ئەو یاسایەت كرد ئـەوا ئـەوە دەزانـی كـە ئـەوەی موفەسـیرەكان ووتوویانـە لـەبارەی هۆكارەكـانی دابەزینـەوە ئـەوا تـەنها بـۆ ڕوونكردنەوەیە نـەك مەبەسـت ئـەوە بێت كە مانای ئایەتەكان تایبەتە بەو هۆكـارە، جا هـەر كاتێـك كـە دەڵـێن: ئـەم ئایەتـە دابـەزیووە لـەبارەی ئـەو شـتەوە ئـەوا مەبەستیان ئەوەیە ئـەو هۆكـارە یەكێكـە لـەو حوكمانـەی كـە دەچـێتە نـاو ئایەتەكەوە، وە بەشێكە لە مەبەستەكانی ئایەتەكـە، چـونكە قورئـان دابـەزیووە بـۆ

هیدایەت دانی هەموو كۆمەڵانی خەڵكی لە هەر شوێنو كاتێك بن.

خوای گەورە فەرمانی پێمان كردووە كە تی بڕوانینو ووردبینەوە لە قورئان، جا ئەگەر ئێمە ووردبینەوە لە لەفزە گشتیەكانی قورئان، وە لەوە گەیشتین كە زۆر شت دەگرێتەوە ئەوا لەبەر چی هەندێك لەو مانایانە بهێنینە دەرێ لەگەڵ ئەوەی هاوشێوەی ئەو مانایانە چۆتە ناو ئایەتەكەوە؟

لەسەر ئەم بنەمایەش هەر كاتێك هەواڵێكت بەسەر تێ پەڕی لەبارەی ناوو كردارەكانی خوداوە، وە لەوەی كە شایستەیەتی لە تەواوی، وەلەوەی كە لێیەوە دورە لە كەم وكووڕی ئەوا تۆ هەموو مانایەكی تەواو وجوان دابنێ بۆ ئەو ناوو كردارەی كە خوا بۆ خۆی داینا‌وە، وە بە دووری بگرە لە هەموو شتێك كە پێی دەوترێت خراپەو نوقستانی كە خوا خۆی لێ بەدوور گرتووە.

هەروەها ئەگەر ئایەتێك هاتوو هەواڵی پێغەمبەرانو كتێبەكانیانو ڕۆژی دوایی دەدا وە هەواڵی هەمووشتێكی ڕابردوو داهاتوو دەدات ئەوا تۆ بێ گومان بە لەوەی كە ئەوە حەقو دروستە، بەڵكو لەوپەڕی جۆرەكانی ڕاستیو حەقە هەروەها ئەگەر قورئان ئەمری بە شتێك كرد ئەوا بڕوانە ماناكەی وە كێ دەچێتە ژێر ئەو ئەمرەوەو كێ ناچێت، ئەو كاتەیش دەزانیت كە ئەو فەرمانە ڕوو كراوە بۆ هەموو كۆمەڵانی ئوممەت، بەهەمان شێوەیش بۆ قەدەغە كردن، بە هەمان شێوەیش بۆ ڕوونكردنەوەی هەر حوكمێكی شەرعی.

هەر بۆیەیش زانینی حوكمو مانای ئەوەی كە خودا دایبەزاندووە بەسەر پێغەمبەرەكەی ﷺ بە بنەمای هەموو خێرو سەرفرازییەك دەژمێردرێت، وە نەزانی پێی بنەمای هەموو شەڕو خەسارەت مەندیە.

* نمونەیەكی زۆر گرنگ بۆ ڕۆژگاری خۆمان:

لەپاش ئەوەی هەندێك لەو باسانەمان باس كرد كە پەیوەستە بە هۆكاری دابەزین ئەوا بە چاك زاندرا كە باسەكە كۆتایی پێ بێت بە نمونەیەكی زۆر گرنگ لە قورئانی پیرۆز هەم بۆ ئەوەی هەندێك

له بنەماكانی بابەتەكەمان لەخۆ دەگرێ، وە هەم ماناكەش زۆر گرنگە بۆ موسڵمانانی سەردەمی خۆمان، ئەوەیش ووتەی خودایە لە سورەتی: (الإسـراء) كاتێك دەفەرمێت:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ﴾ [الإسراء: ٥٧](٧).

ئیمامی بوخاری لە تەفسیری ئەم ئایەتەدا لە (ابن مسعود)رضي الله عنه ڕیوایەت دەكات كە فەرموویەتی: كەسانێك هەبوونە لە جنۆكەكان خەڵكانی دیكە دەیانپەرستن، لە ڕیوایەتێكی تردا فەرمووی: كەسانێك هەبوون لە مرۆڤ چەند جنۆكەیان دەپەرست، جا جنۆكەكان موسڵمان بوونو مرۆڤە هاوەڵ بڕیاردەرەكان بەردەوام بوون لەسەر پەرستنی ئەو جنۆكانە.

(٧) واتە: ئەوانەی كە خەڵكی لێیان دەپاڕێنەوە لە پێغەمبەران و چاكەكاران و فریشتەكان ئەوان خۆیان پێشبڕكێ دەكەن بۆ نزیك بوونەوە لە خوای گەورە بە جۆرەها كرداری چاكە، وە ئومێدیان بە ڕەحمی خوایە وە لە سزای خوایش دەترسن ٠

لە (ابن عباس) رضي الله عنه هاتووە كە فەرموویەتی: ئەوانەی كە دەپەرستران بریتی بوون لە(عیسی) و (دایكی) و (عوزێر) هەروەها لێوەی هاتووە كە فەرموویەتی: بریتین لە(عیسی) و (عوزێر) و (خۆرو مانگ)٠ وە موجاهیدیش فەرموویەتی: بریتین لە (عیسی)و (عوزێر)و فریشتەكان(٨).

پێشەوا (ابن تیمیە) لە پاش ئەوەی ووتەی زانایانی باس كرد لە تەفسیری ئایەتەكەدا فەرمووی: ئەم ووتانە هەمووی ڕاستن، چونكە ئایەتەكە هەموو كەسێك دەگرێتەوە كە پەرستراوەكەی خۆی لە خۆیدا خودای گەورە دەپەرستێت، جا چی لە فریشتەكان بێت وە یان لە جنۆكە وە یان لە مرۆڤ، پێشانیش لە تەفسیری ئایەتی قورئاندا ئایەتەكان ڕوون دەكەنەوە بەوەی هەندێك لە نمونەی ماناكەی باس دەكەن، هەروەكو چۆن وەرگێڕ بۆ زمانێكی دیكە كاتێك پرسیاری لێ دەكەن: مانای نان چییە؟ ئەویش لەوەڵامدا نانێكی پێ نیشان دەدات، جا ئەمە ئامارەیە بۆ ڕەگەزو هاوشێوەی ئەو

(٨) بڕوانە: (تفسیر ابن كثیر: ٥/ ٨٨-٨٩) ٠

نانەیە، نەوەك مەبەستی ئەوە بێت كە خودی ئەوەی دەستی نانە.

جا زانایانی پێشینانیش مەبەستیان بەو نمونانە تایبەت بوونی مانای ئایەتەكە نییە بەیەكێك لەو ماناو نمونانە.

كەواتە ئایەتەكە گوفتارە لەگەڵ هەر كەسێك لەغەیری خودا دەپارێتەوە ئەو كەسەیش كە هاواری پێ دەكرێو دەپەسترێت خۆی بۆ خۆی لە خودا نزیك دەبێتەوە بە كرداری چاكەو ئومێدی بە ڕەحمەتی خودا هەیە.

وە لە سزای خودا دەترسێ جا هەر كەسێك بپارێتەوە لە مردوویەك وە یان لە نادیارو ئامادە نەبوویەك لە پیاو چاكان چی بە ووشەی فریاكەوتن یان بە غەیری ئەو ووشەیە ئەوا ئایەتەكە گرتوویەتییەوە، هەروەها چۆن كەسانێك دەگرێتەوە كە دەپارێنەوە لە فریشتەكانو جنۆكەكان.

خوای گەورەیش قەدەغەی كردووە لێ یان بپارێنەوە.......

[والحمد لله رب العالمين]

سەرچاوەكان:

١- تفسير ابن كثير.

٢- فتح المجيد شرح كتاب التوحيد.

٣- مناهل العرفان في علوم القرآن.

٤- القواعد الحسان فی تفسير القرآن.

٥- مباحث في علوم القرآن.

٦- أصول في التفسير.

٧- تسير الكريم الرحمان.

سایتی بەهەشت

www.ba8.org

1429 كۆچی